

TÜRK VATANDAŞLIĞINI ÇIKMA İZİNİ ALARAK KAYBEDEN KİŞİLERİN KAMU GÖREVİNE GİRME YASAĞI

Yrd. Doç. Dr. Musa AYGÜL*

ÖZET

Türk Vatandaşlık Kanunu m. 28’de, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından ayrılanlar ve çocukları (mavi kart hamilleri) kişilerin, millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevine girme ve muafien araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri kabul edilmiştir. Mavi kart hamillerinin yararlanamayacakları haklardan birisi de, kamu görevine girme hakkıdır. Türk Vatandaşlık Kanunu m. 28’deki “kamu görevine girme” kavramı, gerek Fransız hukukunda kamu görevlisi anlamında kullanılması gerekse Anayasanın 70. maddesindeki “kamu hizmeti” kavramının organik anlamda idari teşkilatı ifade etmesi sebebi ile “kamu görevlisi olabilme hakkı” olarak anlaşılmalıdır. TVK m. 28’de, mavi kart hamillerine, kamu görevine girme hakkı tanınmaması aslında, bu kişilere kamu görevlisi olabilme hakkının tanınmaması anlamına gelmektedir. Ancak gerek Devlet Memurları Kanununda (m.4/B) ve gerek diğer özel kanun hükümlerinde, yabancıların sözleşmeli personel olarak istihdam edilebilmelerine de olanak tanınmıştır. Dolayısı ile mavi kart hamilleri de, sözleşmeli personel dışında kamu görevlisi olamayacaklardır. Mavi kart hamilleri, bu sınırlamanın dışında çalışmaya ilişkin haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanabileceklerdir.

Anahtar Kelimeler : *Türk vatandaşlığını çıkma izni alarak kaybeden kişilere tanınan haklar; mavi kart hamillerinin kamu görevine girme hakkı, kamu görevlisi.*

---

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

**THE PROHIBITION TO BE EMPLOYED IN PUBLIC SERVICES
OF THE PEOPLE WHO LOST THEIR TURKISH
CITIZENSHIP BY OBTAINING RENUNCIATION PERMIT**

ABSTRACT

Turkish citizens by birth who lost their citizenship by obtaining renunciation permit and their children (blue card holders) are ensured to hold the right to benefit from the same rights granted to Turkish citizens, except for the military service obligation, the right to vote and to be elected, the right to be employed in public services, the right to import exempted vehicles and household goods according to Turkish Citizenship Law (article 28), provided that the provisions concerning national security and public order are reserved. One of the rights that is not granted to the blue card holders is the right to be employed in public services. "The right to be employed in public services" should be understood as a right to be public personnel. In fact, the restraints to be employed in public services for blue card holders mean that these people are not allowed to be public personnel. However, foreigners can be employed under various types of contracts at the state institutions according to State Civil Servants Law (article 4/B) and some special codes. Because of these provisions, the blue card holders can only work at the state institutions as contracted staff. The blue card holders have the same rights like Turkish citizens except for the right to be public personnel.

Key Words : *Rights granted to those who lost Turkish citizenship by obtaining renunciation permit, the right to be employed in public services of the blue card holders, public personnel.*

I. GİRİŞ

Anayasa'nın 48. maddesinde çalışma hakkı, herkes için teminat altına alınmış ve herkesin dilediği alanda çalışma hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır. Çalışma hakkı bakımından Anayasada "herkes" kavramı kullanılmakla, vatandaş ve yabancı arasında bir ayrımının yapılmadığı kabul edilmektedir. Yine Anayasa'nın 16. maddesinde, yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği de kabul edilmiştir¹.

¹ Yabancıların çalışma hakları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: ÇELİKEL, A. – ÖZTEKİN GELGEL, G.: Yabancılar Hukuku, İstanbul 2009, s. 125 vd.; EKŞİ, N.: Yabancılar Huku-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

Türk yabancılar hukukunda da, yabancıların çalışma hakları bazı sınırlamalara tâbi tutulmuştur². Bu sınırlamalardan birisi de, yabancıların bazı meslek ve sanatları icra etmelerinin yasaklanmasıdır. Diğer bir ifade ile bazı meslek ve sanatlar Türk vatandaşlarına özgülenmiştir. Bazı mesleklerde ve alanlarda yabancılara kısıtlama ve yasaklama getirilmesi, kamu güvenliği, kamu sağlığı, kamu düzeni ve kamu yararı gibi gerekçelere dayandırılmaktadır³. Ancak bu kısıtlamanın da, bazı istisnaları bulunmaktadır. Örneğin Türk soylu yabancılar, 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun⁴ ile bu kısıtlamalardan belli şartlarda istisna edilmişlerdir. Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından ayrılan ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK.) m. 28 kapsamına giren yabancıların (**Mavi kart**⁵ hamillerinin) ise, Türk vatandaşlarına tahsis edilen meslek ve sanatlarda çalışıp çalışamayacağı, uygulamada tereddütlere sebebiyet vermektedir.

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına gönderdiği 27.06.2008 tarihli Genelgede⁶ mavi kart hamil-

kuna İlişkin Temel Konular, İstanbul 2006, s. 81 vd; **ÇİÇEKLİ, B.:** Yabancılar Hukuku, Ankara 2007, s. 107 vd; **TEKİNALP, G.:** Türk Yabancılar Hukuku, İstanbul 2003, s. 119 vd.

² Yabancıların çalışma şartları genel olarak, usulüne uygun olarak Türkiye’ye giriş yapmış olmak, ikamet tezkeresi ve çalışma izni almış olmak, kanunî sınırlamalara uymak şeklinde özetlenebilir: **ÇİÇEKLİ, s. 108.**

³ **TEKİNALP, s. 120.**

⁴ R.G.:25.09.1981 - 17473.

⁵ “Mavi kart” ifadesi ilk defa Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’te kullanılmıştır. Yönetmeliğe göre, mavi kart, Kanunun 28. maddesi kapsamına girenlere verilen kartı ifade etmektedir (m. 3/1). Mavi kartın verilmesine ilişkin esaslar, Yönetmeliğin 53, 54 ve 55. maddelerinde düzenlenmiştir. Yönetmelik için bkz: R.G.: 6/4/2010 – 27544. Bundan sonra makalede, İçişleri Bakanlığından çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından ayrılan kimseler ile bunlar ile işlem gören çocukları ifade etmek için “mavi kart hamilleri” ifadesi kullanılacaktır.

⁶ <http://www.barobirlik.org.tr/calisma/duyuru/pdf/g9127100.PDF> (18.01.2009) “Ülkemizde halen yürürlükte bulunan bazı kanunlarda bazı meslek, sanat ve işleri, sadece Türk vatandaşlarının yapabileceğinin hüküm altına alındığı, 4817 sayılı Kanunun 13. maddesinin 2. fıkrasında da ‘Diğer kanunlarda yer alan, yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır’ hükmünün yer aldığı, Nitekim, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun ‘Avukatlık stajı yapmak isteyen kişilerde aranacak şartları’ düzenleyen 16. maddesinin atıfta bulunduğu ‘Avukatlık Kabul Şartları’ başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (e) bentlerinde; Türkiye’de avukatlık ve avukatlık yapabilmek için ‘Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak’ şartının getirildiği, Diğer taraftan, 4817 sayılı Kanunun 30. maddesi ile değiştirilen 2527 sayılı Kanunun 3. mad-

lerinin de Türkiye’de ancak 2527 ve 4817 sayılı Kanunlar kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından izin alarak avukatlık stajı ve avukatlık yapabilecekleri kabul edilmektedir. Genelgede Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak Türk vatandaşlığını kaybedenler hakkında bir görüş belirtilmese de, dolaylı olarak mavi kart hamillerinin de, 2527 sayılı Kanun kapsamında olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada, çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından ayrılan yabancıların Türk vatandaşlarına özgülenen işlerde çalışıp çalışamayacağı inceleme konusu yapılacaktır.

desi; ‘Türk soylu yabancıların, kanunlarda Türk vatandaşlarının yapabileceği meslek, sanat ve işlerde çalışabilme ve çalıştırabilmeleri için özel kanunlarda aranan nitelikleri taşımak ve yükümlülükleri yerine getirmek şartıyla, 2527 sayılı ‘Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırabilmelerine İlişkin Kanun’ ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna göre, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile diğer ilgili Bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca izin verilir” hükmünün yer aldığı,

2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırabilmelerine İlişkin Kanunun; Türk soylu yabancıların Türkiye’de çalışmalarına, kamu, özel kuruluş ve sosyal güvenlik kurumları ile ilişkilerine, hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesine ilişkin hükümleri kapsadığı,

10. maddesinde; ‘Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür’ hükmünü öngördüğü,

Anılan Kanun hükümlerinden ise Bakanlar Kurulunun belirlemiş olduğu usul ve esaslara göre yürütülmekte olup ‘Çok Gizli’ gizlilik dereceli Vatandaşlıkla ilgili Kanunların Uygulanmasına İlişkin 83/7229 Sayılı Yönerge uyarınca bu güne kadar sadece Yunan (Batı Trakya) vatandaşlarının ve KKTC vatandaşlarının yararlandığı,

Bununla birlikte, KKTC vatandaşlarının, 06.01.2000 tarihli ve 23928 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti arasında KKTC Vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma ve Başbakanlık 05.02.2001 tarih ve 2007/7 sayılı genelgeleriyle yayınlanan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Güçlendirilmesi için Eylem Planıyla, ‘Türk Soylu Yabancılar’ kapsamından çıkarıldıklarından 2527 ve 4817 Sayılı Kanuna göre çalışma izni almalarına gerek bulunmuyor, Türk vatandaşlarına tanınan ikamet, çalışma, mülk edinme gibi haklardan aynen yararlanma imkanına sahip oldukları,

Sonuç olarak, halihazırda anılan Kanun kapsamında sadece Batı Trakyalı soydaşlarımızın faydalanabilecekleri,

Bu nedenle diğer Türk soylu yabancıların ve yabancıların;

a) 4817 Sayılı Yasanın Uygulama Yönetmeliğinin 55. maddesi ‘h’ fıkrası uyarınca muafiyet kapsamında,

b) 4817 Sayılı Yasada belirtilen genel esaslar çerçevesinde çalışma izni almak suretiyle,

c) 1136 sayılı Avukatlık Kanunuyla avukatlık mesleği Türk vatandaşlarına hasredildiğinden, 2527 sayılı Kanun ve ‘‘Vatandaşlıkla İlgili Kanunların Uygulanmasına İlişkin 83/7229 Sayılı Yönerge’’ uyarınca Türk Soylu Yabancılar Kapsamında,

Ülkemizde ‘avukatlık stajı ve avukatlık’ yapmalarının mümkün olmadığı,

Bu itibarla ülkemizde avukatlık stajı ve avukatlık yapmak isteyen Türk Soylu olanlar da dahil olmak üzere tüm yabancıların, her halükarda 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabi olduklarından, müracaatları halinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yönlendirilmelerinin gerektiği’’ belirtilmektedir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.”

II. YABANCILARIN ÇALIŞMASINA İZİN VERİLMİYEN MESLEKLER VE SANATLAR

Bazı meslek ve sanatların ya da bazı alanlarda yabancıların çalışmasının yasaklanmasının ilk sebebi, bu alanlarda çalışmanın siyasî haklar ile bağlantılı olmasıdır. Anayasamızın ikinci kısmında temel haklar; kişilik hakları, sosyal ve ekonomik haklar ve siyasî haklar olarak üç kısma ayrılmıştır. Anayasadaki düzenlemede kural olarak, temel haklar ile sosyal ve ekonomik haklar, vatan- daş yabancı ayrımı yapılmaksızın herkes için teminat altına alındığı halde, siyasî haklar ile ilgili düzenlemelerde, “her Türk”, “vatandaşlar” gibi ifadeler kullanılarak siyasî haklar vatandaşlar bakımından anayasal teminat altına alınmıştır. Örneğin 67. maddede, seçme ve seçilme hakkı ile ilgili olarak “*Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir*” ifadesi ile Türk vatandaşlarının seçme ve seçilme hakları, yine Anayasanın 70. maddesinde “*Her Türk kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir*” hükmü ile Türk vatandaşlarının kamu hizmetine girme hakkı teminat altına alınmıştır. Anayasa, sadece Türk vatandaşlarının siyasî haklarını teminat altına almıştır; yabancılar ile ilgili bir düzenleme getirmemiştir. Dolayısı ile yabancılar siyasî hak tanınması hususunda Anayasa, takdir yetkisini Kanun koyucuya bırakmıştır⁷. Kanun koyucu da 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu⁸ (m.6 ve 11) ve 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun⁹ (m.10) ile siyasî hakları kullanabilmek için Türk vatandaşı olma şartını aramıştır. Bu bağlamda, yabancılar, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Bakanlık, milletvekillik, Belediye Başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği, köy ve mahalle muhtarlığı, köy ihtiyar meclisi ve mahalle ihtiyar heyeti görevlerinde bulunamazlar. Yine kamu hizmetine girme hakkı, siyasî hak olarak kabul edildiği için, yabancılar kural olarak kamu görevlisi olamazlar. Bu sebeple, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun¹⁰ (DMK) 48. maddesinde memur olabilmek için Türk vatandaşı olma şartı aranmıştır.

⁷ Anayasada Türk vatandaşlarının siyasî haklarının teminat altına alındığı, yabancıların siyasî haklarının kısıtlanmadığı yönde yorum için bkz: **YILDIRIM, T. – KARAN, N.:** İdare Hukuku, İstanbul 2009, s. 315.

⁸ R. G.: 24/4/1983 – 18027.

⁹ R. G.: 18/1/1984 – 18285.

¹⁰ R. G.: 23/7/1965 – 12056.

Bazı meslek ve sanatlar, kamu güvenliği sebebiyle yabancılara yasaklanmıştır. Bunların başında, güvenlik sebebiyle yabancıların yapamayacağı işler gelmektedir. Bu bağlamda, Türk Silahlı Kuvvetlerinde subay ve astsubay¹¹ ve askerî hâkim olabilmek için¹², Türk vatandaşı olma şartı aranmıştır. Emniyet Teşkilâtında da, kural olarak ancak Türk vatandaşları görev alabilirler¹³.

Kamu düzeni ile ilgili olarak adalet alanındaki meslekler de yabancılara yasaklanmıştır. Hâkim ve savcı¹⁴ olabilmek için, avukatlık¹⁵, noterlik¹⁶ ve marka ve patent vekilliği¹⁷ yapabilmek için ve işçi ve işverenler adına Yüksek Hakem Kuruluna¹⁸ seçilebilmek için, Türk vatandaşı olma şartı aranmıştır.

Sağlık alanında da pek çok meslek ve sanat yabancılara yasaklanmıştır. Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun¹⁹ 1. maddesinde, yabancıların Türkiye’de doktorluk yapmasına izin verilmemiştir²⁰. Aynı Kanunun 30. maddesinde diş hekimliği, 47. maddesinde ebelik, 63. maddesinde hastabakıcılık yapabilmek için de Türk vatandaşı olmak şartı aranmıştır.

¹¹ 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu (m. 112), R. G.: 10/8/1967 – 12670; 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun (m. 4), R. G.: 21/06/2001 – 24439.

¹² 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu (m. 1), R. G.: 26/10/1963 – 11541.

¹³ 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanununun 16. maddesinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre memur olma niteliğini kaybedenlerin öğrencilik sıfatlarının sona ereceği düzenlenmiştir. R. G.: 9/5/2001 – 24397; 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu (m. 6), R. G.: 22/07/1966 – 12355. Yabancıların askerî ve polis okullarına öğrenci olarak kabulleri mümkündür. Yabancı öğrencilerin, harp akademilerine, harp okullarına ve Polis Akademisine kabulleri, ilgili devletlerle imzalanan ikili anlaşmalar çerçevesinde yetkili ulusal makamların onayıyla gerçekleşmektedir: **ÇİÇEKLİ**, s. 138.

¹⁴ 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu (m. 8), R. G.: 24/02/1983 – 17971.

¹⁵ 1136 sayılı Avukatlık Kanunu (m. 3), R. G.: 7/4/1969 – 13168.

¹⁶ Noterlik Kanunu (m. 7), R.G.: 5/2/1972 – 14090.

¹⁷ 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (m. 30), R. G.: 19/11/2003 – 25294.

¹⁸ 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu (m.56), R. G.: 7/5/1983 – 18040.

¹⁹ R. G.: 14/4/1928 – 863.

²⁰ Yabancıların Türkiye’de doktorluk yapması yasağına, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 7. maddesinde bir istisna getirilmiştir. Buna göre, özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren veya ülke düzeyinde meslekî gelişmeyi sağlayacak, yabancı uyruklu kimselerin kadro karşılığı aranmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabileceği kabul edilmiştir: **ÇELİKEL**, s. 141.

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

Hemşirelik²¹, eczacılık²², veteriner hekimliği²³ yapmak da yabancılara yasaklanmıştır. Gözlükçülük yapmak mülga 30.12.1940 tarihli ve 3958 sayılı Gözlükçülük Hakkında Kanun ile Türk vatandaşlarına hasredilmiş iken, 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun²⁴ ile Türk vatandaşı olma şartı kaldırılmıştır.

Serbest mali müşavir ve yeminli mali müşavirlik de²⁵, Türk vatandaşlarına hasredilen işlerdendir. Ancak yabancıların bu mesleği aynı Kanununun 8. maddesindeki şartlarda Maliye Bakanlığının teklifi ve Başbakanın izniyle yapabilecekleri kabul edilmiştir. Gümrük Kanununa²⁶ göre, gümrük müşaviri ve gümrük müşaviri yardımcısının, Türk vatandaşı olması gerekmektedir.

Bazı meslek kuruluşlarında da yabancıların çalışmasına izin verilmemiştir. Örneğin, oda ve borsa genel sekreteri olabilmek²⁷, tarım ve tohumculukla ilgili Birlik ve Alt Birlik organlarına seçilebilmek²⁸, kooperatif yönetim kurulu üyesi²⁹ olabilmek, Kalkınma ajansı yönetim kurulu üyesi³⁰ olabilmek ve

²¹ 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu (m.3), R. G.: 2/3/1954 – 8647.

²² 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunu (m. 2.), R. G.: 24/12/1953 – 8591.

²³ 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tazvına Ve Göreceği İşlere Dair Kanun (m. 2), R. G.: 18/3/1954 – 8661.

²⁴ R. G.: 26/6/2004 – 25504.

²⁵ 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu (m. 4), R. G.: 13/6/1989 – 20194.

²⁶ R. G.: 4/11/1999 – 23866.

²⁷ 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanunu (m. 74), R. G.: 1/6/ 2004 – 25479. Kanunda yalnızca oda ve borsa genel sekreteri olabilmek için Türk vatandaşı olmak şartı aranırken, Kanuna dayanılarak çıkarılan Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları, Türkiye Ticaret Sanayi, Deniz Ticaret Odaları Ve Ticaret Borsaları Birliği Personel Yönetmeliğinin 9. maddesinde, odalarda borsalarda ve Birlik'te işe alınabilmek için Türk vatandaşı olmak şartı aranmıştır. Kanaatimizce, Yönetmelikte yabancılar için bu şekilde bir kısıtlamanın getirilmesi, Anayasanın 16. maddesine aykırıdır. Çünkü Anayasanın 16. maddesinde yabancılar için getirilecek sınırlamaların kanunla ve milletlerarası hukuka uygun olarak yapılabileceği kabul edilmiştir. Yönetmelik için bkz: R. G.: 5/8/1983 – 18126. Ayrıca yine kanaatimizce Anayasaya aykırı olarak, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Tüzüğünde de, borsa komisyoncusu, borsa ajanı ve borsa simsarı olabilmek ve meslek komitelerine seçme ve seçilme hakkına sahip olabilmek için Türk vatandaşı olmak şartı aranmıştır (m. 18, 19, 21, 27). Bkz: R. G.:11/2/1988 – 19722.

²⁸ 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu (m. 35), R. G.: 8/11/2006 – 26340.

²⁹ 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (m. 56), R. G.: 10/5/1969 – 13195.

³⁰ 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun (m. 18), R. G.: 8/2/2006 – 26074.

Türkiye Yatırım ve Destek ve Tanıtım Ajansında çalışabilmek için³¹, Türk vatandaşı olma şartı aranmıştır.

Kabotaj Kanununun³² 2. maddesinde sayılan işler³³ de yabancılara yasaklanmıştır. Yine 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun³⁴ 21. maddesinde, yabancılara su ürünleri avcılığı yapmaları yasaklanmıştır.

Türk mühendis ve mimar odalarına asli üye olabilmek için Türk vatandaşı olma şartı aranmıştır. Yabancılar, ancak belli bir işe münhasır olarak mühendis veya mimar olarak çalışabilirler³⁵.

III. ÇIKMA İZİNİ ALARAK TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN AYRILAN YABANCILARIN HUKUKÎ DURUMU

Türk vatandaşlığını kaybeden bir kişi yabancı statüsüne girer ve yabancı muamelesine tâbi tutulur³⁶ (mülga 403 sayılı TVK m. 29, birinci cümle). Bu gibi kişiler, daha önceden Türk vatandaşı olmaları sebebi ile bir ayrıcalık görmezler; bir yabancı gibi Türkiye’de ikamet, çalışma ve gayrimenkul edinme gibi haklara sahip olabilirler. Ancak 1995 yılında, mülga 4112 sayılı Kanun ile Türk vatandaşlığından Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkma izni alarak ayrılanların ve bunların kanunî mirasçılarının bazı hakları saklı tutulmuştur³⁷. Bu dü-

³¹ 5523 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanunu (m. 5), R. G.: 4/7/2006 – 26218.

³² Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcra-yı San’at ve Ticaret Hakkında Kanun: R.G.: 29/4/1926 – 359.

³³ “Madde 2 – Nehirler ve göller ve Marmara havzasıyla boğazlarda bilimum kara sularıyla kara sularına dahil bulunan körfez, liman koy ve sairede vapur, römorkör istimbot, motorbot, mavna, salapurya, sandal, kayıt velhasıl makine, yelken, kürek ile müteharrık merakibi kebire ve sagire ile tarak, prizman, maçuna, algarina, şat ve her nevi nakliye ve su dubaları limyo, seyriüsefer ve nakliyat icra etmek suretleriyle ticaret hakkı Türkiye tebaasına munhasırdır”.

³⁴ R. G.: 4/4/1971 – 13799.

³⁵ 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu, (m. 15, 34 ve 35), R.G.: 4/2/1954 – 8625.

³⁶ 5901 sayılı Türk vatandaşlığı Kanununda, Türk vatandaşlığını kaybetmenin genel sonucuna ilişkin mülga 403 sayılı TVK m. 29/birinci cümledeki gibi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak doğal olarak Türk vatandaşlığını herhangi bir şekilde kaybedenler yabancı muamelesine tâbi olacaktırlar.

³⁷ “Madde 29: Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. Ancak doğumla Türk Vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan İçişleri Bakanlığından çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler ve bunların kanunî mirasçıları, Türkiye Cumhuriyetinin millî gü-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

zenlemeye göre, çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından ayrılan kimseler ile kanunî mirasçılarının, millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydı ile ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanabilecekleri düzenlenmiş idi. Bu düzenlemede, çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından ayrılan kimselerin hangi haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanabileceği örnekleme yoluyla sınırlama olmaksızın sayılmıştır. Ancak bu hükmün uygulamasında, bazı sorunlar ile karşılaşmıştır. Bunlar kısaca, kanunî mirasçılık sıfatının ne zaman kazanılacağı, çıkma izniyle Türk vatandaşlığından ayrılanların çocuklarının durumunun belirsizliği, yabancı devlet vatandaşlığını kazandıktan sonra izin olarak Türk vatandaşlığından ayrılan kimselerin madde kapsamına girip girmediği ve maddede sayılmayan haklar bakımından meydana gelen tereddütlerdir. İşte bu tereddütleri gidermek amacıyla, mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun 29. maddesi, 5203 sayılı Kanunla değiştirilmiştir³⁸.

5203 sayılı Kanunla getirilen düzenlemede, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından ayrılanlar ile bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları, Kanunda zikredilen haklar hariç, Türk vatandaşları ile aynı hukukî statüde kabul edilmişlerdir³⁹.

venliği ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk Vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.” Bu hükmün çıkarılış amacı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **AYBAY, R.:** Vatandaşlık Hukuku, İstanbul 2006, s. 209 vd. (Vatandaşlık); **UYANIK ÇAVUŞOĞLU, A.:** Türk Vatandaşlığı Kanununda 5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklik Sonrasında Türk Vatandaşlığından Çıkma, Yasa Hukuk Dergisi, Sayı 260, 2005, s. 21 vd.; **TURHAN, T.:** Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları, (TVK m. 29 Üzerine Bir İnceleme), AÜHF, C. 46, S. 1 – 4, s. 42 vd.

³⁸ “Madde 29: (Değişik 29.6.2004-5203/md.1) Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler; kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. Ancak doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığında vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları; Türkiye Cumhuriyetinin millî güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Kanunun 33 ve 35 inci maddede hükümleri saklıdır.” İki düzenleme arasındaki farklar ve önceki düzenleme hakkındaki tereddütler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **UYANIK ÇAVUŞOĞLU,** s. 23 vd.; **DOĞAN, V.:** Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara 2008, s. 113 vd., (2008).

³⁹ Kanunî düzenleme metninin başarısız ve bazı açılardan tereddütleri gidermeye yetmediği

12.6.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun 28. maddesinde ise, 2004 tarihli düzenleme öz olarak aynen korunmuştur⁴⁰. Ancak iki düzenleme arasında bazı ifade farklılıkları bulunmaktadır. Önceki Kanunda yer alan, “*Ancak doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları*”⁴¹ yerine “*Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak*”⁴² suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları” ifadesi kullanılmıştır. İki düzenleme arasında sadece yukarıdaki ifade farklılığı bulunmaktadır. Bu kimselere, İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenecek bir “mavi kart” verilir.

IV. MAVİ KART HAMİLLERİNİN TÜRKİYE’DE ÇALIŞABİLME ŞARTLARI

A) GENEL OLARAK

Yönetmeliğin, 47. maddesine göre, Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişi, çıkma belgesini imza karşılığında teslim aldığı tarihten itibaren

---

hakkında bkz: **AYBAY**, Vatandaşlık, s. 217 vd.; **UYANIK ÇAVUŞOĞLU**, s. 23; **DOĞAN**, 2008, s. 113.

⁴⁰ “*Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere tanınan haklar Madde 28 – (1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafiyet araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.*”

⁴¹ Kanundaki “*İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanlar*” ifadesi doktrinde, maddenin getirdiği olanaklardan yararlanmak için çıkma izninin yeterli olduğu izlenimi verdiği, oysa vatandaşlığın kaybedildiği tarihin çıkma izninin verildiği tarih değil, çıkma belgesinin verildiği an olması sebebi ile çıkma izni alan bir kimsenin Türk vatandaşlığını muhafaza etmesi sebebiyle yabancı gibi bir değerlendirmeye tâbi tutulamayacağı yönünde haklı olarak eleştirilmiştir: **AYBAY**, Vatandaşlık, s. 207. 5901 sayılı Kanunun ifade tarzı bu eleştiriye gidermiş görünmektedir.

⁴² 5901 sayılı Kanunda, çıkma izninin şartları bakımından çok önemli değişiklikler yapılmamıştır. Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 4866 sayılı Kanunla değişik 20. maddesinde aranan şartlar korunmuştur. 5901 sayılı Kanun, askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamayı, çıkma izni şartı olarak önceki Kanundan farklı olarak aramıştır: Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **DOĞAN, V.**: Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara 2009, s. 105 vd. (2009); **NOMER, E.**: Türk Vatandaşlık Hukuku, İstanbul 2009, s. 109. Yazar, askerliğe ilişkin yükümlülüklerin, vatandaşlığı kaybettirme sebebi olmaktan çıkarılmasına karşın çıkmada aranmasının çelişki olduğunu ifade etmektedir.

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

Türk vatandaşlığını kaybeder ve yabancı muamelesine tabi tutulur. Ancak, mavi kart hamilleri, TVK m. 28’de kendilerine tanınan haklar kapsamında imtiyazlı yabancı statüsündedirler. Mavi kart hamillerinin Türkiye’deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemlerinin, ilgili kurum ve kuruluşlarca Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yürütülmesi gerektiği Yönetmelikte kabul edilmiştir (Yönetmelik m. 52/II).

Burada öncelikle mavi kart hamillerinin, 2527 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusu üzerinde durmak gerekir. 2527 sayılı Kanunun uygulama alanı ile TVK m. 28’in uygulama alanı birbirinden farklıdır. Çünkü 2527 sayılı Kanun Türkiye’de ikamet eden Türk soylu yabancıların çalışma haklarına ilişkindir. TVK m. 28 ise, doğumla Türk vatandaşlığını kazanıp çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından ayrılan eski Türk vatandaşları için kabili tatbiktir. İkinci olarak, 2527 sayılı Kanunun uygulama alanındaki yabancılar ile TVK m. 28’in uygulama alanı içindeki yabancıların çalışabilme şartları da farklıdır. 2527 sayılı Kanunun 3. maddesine göre, Kanunun uygulama alanındaki yabancılar, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanundaki şartlara göre Türkiye’de çalışabileceklerdir. Diğer bir ifade ile Türk soylu yabancılar, ancak çalışma izni alarak Türkiye’de çalışabileceklerdir. Hâlbuki mavi kart hamilleri, TVK m 28’de istisna tutulan meslekler hariç, çalışma iznine gerek olmaksızın Türk vatandaşları gibi çalışma hakkına sahiptirler. Diğer önemli bir fark ise, Türk soylu yabancıların, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilatı hariç, kamu, özel kuruluş veya işyerlerinde çalışabilmeleri kabul edilmiştir. Kanunun 7. maddesinde, kendilerine izin verilenlerin, izin süresince, ikamet ve çalışma ile ilgili kanunların öngördüğü Türk vatandaşı olma şartından istisna edileceği de kabul edilmiştir. TVK m. 28’de ise, mavi kart hamillerine kamu görevine girme hakkı tanınmamıştır. Dolayısıyla ile TVK m. 28’in uygulama alanına giren yabancıların, 2527 sayılı Kanuna tâbi olarak çalışabileceklerini ileri sürmek kanaatimizce doğru değildir.

B) MİLLÎ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Mavi kart hamilleri, millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydı ile Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanabilirler. Millî güvenlik ve kamu düzeni kavramları, genel ve soyut kavramlar-

dır. Millî güvenlik kavramından genellikle, devletin iç ve dış güvenliği anlaşıl-
maktadır⁴³. Kamu düzeni kavramının tanımının yapılması da zordur⁴⁴. Kamu
düzenine ilişkin kurallar, hem kamu hukukunda hem de özel hukukta bulun-
maktadır. Hatta hangi kuralların kamu düzenine ilişkin olduğuna dair belirle-
yici genel bir tarifin verilemeyeceği de ifade edilmektedir⁴⁵. Ancak buna rağ-
men doktrinde, kamu düzeni tanımlanmaya ve kamu düzeni kavramını oluş-
turan unsurların tespitine çalışılmaktadır. Doktrinde, kamu düzeni, “toplumun
huzurunu ve güvenliğini, esenliğini ve sağlığını koruma amacıyla ortaya ko-
nan kurum ve kuralları içerir” şeklinde tanımlanmaktadır⁴⁶. Kamu düzeni-
ni oluşturan unsurları üç ana başlık altında toplamaktadır⁴⁷. Bunlar, kamu gü-
venliği, kamu sağlığı ve kamu huzurudur. Kamu güvenliği (âmme emniyeti,
âmme asayiş), bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların can ve mal-
ların korunmasıdır. Kamu sağlığı (umumî hıfzıssıhha), bireylerin bulaşıcı ve
salgın hastalıklardan korunması, sosyal hayatın sağlık koşulları içinde sür-
mesi demektir. Kamu huzuru (kamu esenliği, kamu dirliği, âmme selameti,
âmme sükûnu) ise, toplumun dirliği, rahatı ve hayatın normal seyrini takip et-
mesi demektir⁴⁸.

Mavi kart hamillerine, TVK. m. 28’de tanınan hakların kamu düzeni ile
kısıtlanmasında nasıl bir kıstasın uygulanacağı ve sınırının nasıl tespit edile-

⁴³ **NOMER**, s. 105.

⁴⁴ “Türk hukukunda kamu düzeninden, bu düzeni oluşturan unsurlardan söz eden birçok ku-
ral vardır. Anayasa, kamu düzeni yanında, genel sağlık ve genel ahlâktan; sağlıklı ve düzenli
kentleşmeden; çevre sağlığının ve tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasından, çevre
kirlenmesini önlemekten; tekelleşme ve kartelleşmeye engel olmaktan söz etmektedir. Çeşit-
li kanunlarda da, “umumi emniyet ve asayiş”, “içtimai ve umumî intizam” “amme emniyeti”,
“halkın ırz, can ve malını muhafaza”, “ammenin istirahatini temin”, “amme nizamı”, “ahlâk
ve umumî terbiye”, “ar ve haya”, “halkın rahatı ve huzuru”, “milletin sıhhati”, “müstakbel
neslin sıhhati”, beldenin ve belde halkının sıhhat, selamet ve refahı...intizamı” gibi kelime-
ler kullanılmaktadır”: **YAYLA, Y.**: İdare Hukuku, İstanbul, 2009, s. 38. Milletlerarası Özel
Hukukta, kamu düzeni anlayışı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **DEMİR GÖKYAYLA, C.**:
Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınmasında Kamu Düzeni, Ankara 2001, s. 23 vd.

⁴⁵ **NOMER**, s. 105.

⁴⁶ **GİRİTLİ, İ. – BİLGİN, P. – AKGÜNER, T.**: İdare Hukuku, İstanbul 2006, s. 818.

⁴⁷ **YAYLA**, s. 38; **GÜNDAĞ, M.**: İdare Hukuku, Ankara 2004, s. 259 – 260; **GİRİTLİ – BİL-
GEN – AKGÜNER**, s. 819; **GÖZÜBÜYÜK, A. Ş. – TAN, T.**: İdare Hukuku, Ankara 2008,
s. 748. Modern anlayışına göre, genel ahlâk, kamusal estetik, insan onuru, bireylerin kendine
karşı korunması da kamu düzeninin unsurları arasında gösterilmektedir: **GÖZLER, K.**: İda-
re Hukuku, Bursa 2009, C.II, s. 473 – 476.

⁴⁸ Kamu düzeni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: **GÖZLER C.II**, s. 472 - 473; **YAYLA**, s. 38.

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

bileceği kolay değildir⁴⁹. Doktrinde yabancılar için getirilen kısıtlamaların pek çoğunun millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin olduğu kabul edilmektedir. Üstelik millî güvenlik ve kamu düzeni şartı sebebiyle karşılaşılabilecek sınırlamaların her bir hak kategorisine göre değişecek olmasından dolayı, bu kısıtlamaların önceden tespit edilebilmesinin de mümkün olmadığı ifade edilmiştir⁵⁰.

Mavi kart hamillerinin çalışabilmesi için aranan millî güvenlik ve kamu düzeni şartı, hükmün amacına uygun olarak yorumlanmalıdır. Mavi kart hamillerini, imtiyazlı bir statüye kavuşturulmasını öngören ilk düzenlemeden itibaren amaç, kanunda sayılan istisnalar dışında, Türk vatandaşlarına tanınan hakların, aynen bu kişilere de tanınmasıdır⁵¹. Üstelik Kanundaki sınırlamalar, istisnaî nitelikte olduğu için dar yorumlanmalıdır.

Yabancıların çalışma şartlarına ilişkin kuralların tamamının, kamu düzeni ile bir şekilde irtibatının kurulması mümkündür. Örneğin, yabancıların ülkeye girmesi için alacağı çalışma vizesi, ikameti için gerekli olan ikamet tezkeresi ve çalışabilmesi için gerekli olan çalışma iznine ilişkin kuralların hepsi bir şekilde kamu düzenini ilgilendirmektedir. Yine yabancılar yasaklanan mesleklerin ve işlerin de genellikle millî güvenlik ve kamu düzeni ile ilgili olduğu kabul edilmektedir⁵². Eğer söz konusu bu kısıtlamanın genel ve soyut bir kısıtlama olduğu düşünülürse, m. 28’de mavi kart hamillerine tanınan imtiyazların bir önemi kalmayacaktır⁵³. Çünkü yabancıların çalışma hakları ile ilgili tüm kısıtlamaların ve gerekliliklerin kamu düzeni ile irtibatının kurulması zor olmayacaktır. Millî güvenlik ve kamu düzeni şartı, mavi kart hamilleri için özellikle çalışabileceği meslekler bakımından genel bir şart olarak kabul

⁴⁹ TURHAN, s. 58; AYBAY, Vatandaşlık, s. 211.

⁵⁰ NOMER, s. 106; TURHAN, s. 58; CİN, M.: Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Türkiye’de Çalışma Hakkı, MHB, Prof. Dr. Sevin Toluner’e Armağan, s. 347. NOMER, s. 105. Yazar bu sebeple, mavi kart hamillerinin kamu hizmeti görebilmeyi Türk vatandaşı olma şartına bağlayan kamu kuruluşlarında çalışabilmelerinin mümkün olmadığını, bu sebeple “kamu görevlisi” ve “devlet memuru” olamayacaklarını ifade etmektedir.

⁵¹ Kanunun çıkarılış amacı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: AYBAY, R. Yabancılar Hukuku, s. 100 vd. (Yabancılar).

⁵² TURHAN, s. 58; CİN, s. 347; GÜRZUMAR, A.: Türk Vatandaşlığının Kaybında Şahıs İradesinin Önemi, Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan, s. 162.

⁵³ TURHAN, s. 58. Yazar haklı olarak, kamu düzeni ve millî güvenliğe ilişkin kısıtlamanın genel bir şart olarak kabul edilmesi halinde, getirilen düzenleme ile kısır bir döngüye yol açma ihtimalinin kuvvetli bir ihtimal olduğunu ifade etmektedir.

edilirse, Türk vatandaşlarına tahsis edilen meslek ve sanatların hiçbirisini yapamaması gerekecektir. Bu sebeple de, millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin şart, her bir somut olay bakımından dikkate alınması gereken bir şart olarak değerlendirilmelidir⁵⁴. Diğer bir ifade ile mavi kart sahibi her bir kimsenin durumuna, şartlarına ve çalışacağı alana ilişkin olarak somut olay bakımından kamu güvenliği ve kamu düzenini ihlal eden bir durumun olup olmadığının tespiti yapılmalıdır. Aksi takdirde mavi kart hamillerinin istisnalar hariçinde, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edeceklerine ilişkin kanun hükmünün bir anlamı kalmayacaktır⁵⁵. Üstelik uygulamada bu görüşü destekler düzenlemeler mevcuttur. Anayasa Mahkemesi⁵⁶, yabancıların taşınmaz ediniminin ülke bütünlüğü ve egemenliği ile doğrudan ilgili olduğuna karar vermesine rağmen, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünün 2004/22-1593 sayılı Genelgesine göre, mavi kart hamilleri Türk vatandaşları gibi taşınmaz edinebilmektedirler⁵⁷.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, mavi kart hamilleri, Türkiye’de çalışma haklarını kullanırken yabancılar için aranan çalışma vizesi, çalışma amaçlı

⁵⁴ Aynı görüşte bkz: **GÜRZUMAR**, s. 162. Aksi görüş için bkz: **CİN**, s. 348. Yazar, kamu güvenliği ve düzeni kavramlarının mümkün olduğunca dar yorumlanarak, doğrudan devletin ve toplumun genel yapısını veya çıkarlarını korumaya yönelik yasaklar dışında, mavi kart hamillerinin Türkiye’de çalışabilmelerine izin verilmelidir görüşünü beyan etmektedir.

⁵⁵ Aynı görüşte bkz: **GÜRZUMAR**, s. 162. Özellikle Yazar, kamu düzeni kavramının göreceği sebebiyle, kamu düzenine aykırılığın her somut olay bakımından ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

⁵⁶ AMK. 2003/70, 2005/14 K. T. 14.03.2005, R. G.: 26.04.2005 – 25979.

⁵⁷ “3- *Türk vatandaşlığını doğumla kazanmış olup da, sonradan izin almak suretiyle (Asya ve Afrika’daki tüm devletler ile Avrupa’daki Polonya, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Arnavutluk, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Yugoslavya’nın dağılmasıyla ortaya çıkan Bosna-Hersek, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti (Sırbistan) vatandaşlığına geçenler hariç) yabancı bir devlet vatandaşlığına geçen veya önceden yabancı bir devlet vatandaşlığına geçip de sonradan çıkma izni alan kişiler ile bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocuklarının taşınmaz mal ıktisabı, ferağı, miras ve mülkiyetten ayrı aynı haklara ilişkin her türlü talepleri, yabancılarla uygulanan kanuni kısıtlayıcı hükümler uygulanmaksızın aynen Türk vatandaşları gibi merkeze sorulmadan ilgili tapu sicil müdürlüklerinde sonuçlandırılacaktır.” [http://www.tkgm.gov.tr/ana.php?Sayfa=genelgedetay&Id=276\(16.04.2010\)](http://www.tkgm.gov.tr/ana.php?Sayfa=genelgedetay&Id=276(16.04.2010)). Kanaatimizce, Genelgede bazı ülkelere istisna getirilmesi hukuken doğru değildir. Çünkü kanunla ile verilen bir hakkın genelge ile kaldırılması ya da sınırlandırılması mümkün değildir. Ayrıca, Genelgedeki sınırlamalar, kamu güvenliği ve kamu düzeni sebebi ile uygulanmakta ise, bazı ülke vatandaşları için genel ve soyut bir sınırlamanın yapıldığının da kabulü gerekecektir.*

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

ikamet tezkeresi⁵⁸ ve çalışma izni gibi gerekliliklere tâbi değildirlers⁵⁹.

C) İLGİLİ MEVZUATA UYGUNLUK

Mavi kart sahibi kimselerin, çalışacağı alandaki mevzuatın aradığı şartları haiz olması gerekmektedir. Çünkü TVK. m. 28’de, “*bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla*” hükmü yer almaktadır. Bu sebeple, mavi kart hamillerinin, çalışacakları alanlardaki mevzuatın aradığı şartları taşıyor olmaları gerekmektedir. Örneğin, belli bir eğitim alarak Türkiye’de geçerli bir diplomaya sahip olmak ya da bir meslek kuruluşuna kayıtlı olmak gibi.

D) KONU BAKIMINDAN SINIRLAMA

TVK m. 28’e göre, mavi kart hamilleri, askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevine girme ve muafiyet araç veya ev eşyası ithal etme hakları bakımından normal yabancı statüsünde kabul edilmişlerdir. Mavi kart hamillerinin, çalışma hakkı bakımından kamu görevine girme hakkının olmaması, bu kişiler için önemli bir sınırlama teşkil etmektedir⁶⁰.

1. “Kamu Görevi” Kavramının Anlam ve Kapsamı

TVK m. 28’de mavi kart hamillerine yasaklanan “kamu görevine girme” kavramının Kanundaki anlam ve kapsamının tespitinin yapılması gerekmektedir. Bu şekilde mavi kart hamillerinin hangi haklardan yararlanamayacakları daha net bir şekilde anlaşılabilir.

Türk (idare) hukukunda “kamu görevi” kavramından daha ziyade “kamu görevlileri” ya da “kamu hizmeti” kavramı kullanılmaktadır.

⁵⁸ ÇİÇEKLİ, s. 125. İkamet izninin, kamu düzeni ve millî güvenliği ilgilendirdiği gerekçesiyle aksi görüş için bkz: CİN, s. 348.

⁵⁹ Uygulama Yönetmeliğinin 52. maddesinin 2. fıkrasında aynen “*Bu kişilerin Türkiye’deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferahlığı gibi konulara yönelik işlemler, ilgili kurum ve kuruluşlarca Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yürütülür*” hükmü yer almaktadır.

⁶⁰ Bu çalışmada ağırlıklı olarak, 28. madde kapsamında bulunan yabancıların kamu görevine girememesi sebebiyle Türk vatandaşlarına tahsis edilmiş işlerde çalışıp çalışamayacakları inceleme konusu yapılmıştır. Diğer sınırlamalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: UYANIK ÇAVUŞOĞLU, s. 30 vd.

Anayasada “kamu görevi” kavramının sınırlı olarak kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. “Kamu görevi” ifadesi Anayasa m. 39’da “**Kamu görev** ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir...”, ile m. 127/V’de “Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, **kamu görevlerinde** birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir” şeklinde iki yerde kullanılmıştır.

Anayasanın 39 ve 127. maddesinde, “kamu görevi” kavramı birincisinde, kamu görevi yapan kimseleri ifade etmek için kullanılmış iken; ikincisinde, kamu hizmetleri anlamında kullanılmıştır.

Fransız idare hukukunda, kamu görevi kavramı ile kamu görevlilerinin tâbi olduğu hukukî rejim anlatılmak istenmektedir. Kamu görevi kavramı, Fransız hukukunda, kamu görevlisinin hukukî rejimini inceleyen hukuku ifade etmek için kullanılmaktadır⁶¹. Türk hukukunda ise, daha çok “kamu görevlisi” kavramı tercih edilmiştir. Anayasada kullanılan kavram ise, “kamu görevlisidir”⁶². Bu sebeple idare hukuku içinde konu, “kamu görevlileri” başlığı altında incelenmektedir⁶³. Bu anlamda, TVK m. 28’deki “kamu görevine girme” hakkından anlaşılması gereken, “kamu görevlisi” olabilme hakkıdır.

TVK m. 28’deki “kamu görevine girme” kavramının anlamı ve muhtevası tespit edilirken kullanılan kavramlardan birisi de “kamu hizmeti” kavramıdır⁶⁴.

⁶¹ GÖZLER, C. II, s. 625. “Fransız idare hukukunda “kamu görevi (*function publique*)” tabiriyle kamu görevlilerinin tâbi olduğu hukukî rejim anlatılmak istenir. Diğer bir ifade ile “kamu görevi” başlığı altında, kamu görevlisi çeşitleri, kamu görevlilerinin kamu görevine girmeleri, ilerlemeleri, hakları ve ödevleri gibi konularda uygulanan kamu hukuku kuralları incelenmektedir. Bu konuları düzenleyen kurallardan oluşan hukuka da “kamu görevi hukuku (*droit de la fonction publique*)” ismi verilmektedir.”

⁶² Örneğin, Anayasa m. 51/V, m. 53/III, m. 68/V, m. 75/III, m. 128/I – II, m. 129/I – II – V – VI.

⁶³ GÖZLER, s. 624; GİRİTLİ – BİLGİN – AKGÜNER, s. 432; GÖZÜBÜYÜK, A. Ş. – TAN, T.: İdare Hukuku, Ankara 2006, C. II, s. 877; AYANOĞLU, T.: Kamu Personelinin Hukukî Rejimi, (AYANOĞLU, İ. H.: Gün Işığında Yönetim, İstanbul 2004), s. 996; AKYILMAZ, B. – SEZGİNER, M. – KAYA, C.: Türk İdare Hukuku, Ankara 2009, s. 545; YILDIRIM – KARAN, s. 277; YAYLA, s. 271.

⁶⁴ Kamu hizmeti kavramı Anayasa Mahkemesi tarafından, “devlet ya da diğer kamu tüzel kişi-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

Kamu hizmeti kavramı, maddî ve organik olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır.

Organik anlamda kamu hizmeti, bir teşkilatı, bir organizasyonu, bir örgütü ifade etmektedir⁶⁵. Örneğin, Anayasanın 70. maddesindeki “Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir” ifadesindeki “kamu hizmeti” kavramı, organik anlamda kullanılmıştır ve kamu kuruluşlarını (teşkilat anlamında idareyi) ifade etmektedir⁶⁶.

Maddî anlamda kamu hizmeti ise, kamu yararına yönelik bir faaliyeti ifade etmektedir⁶⁷. Örneğin Anayasanın 47. maddesindeki “kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir” hükmündeki kamu hizmeti, maddî anlamda kullanılmıştır. Maddî anlamda kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişisi tarafından doğrudan yürütülebileceği gibi, onun denetimi altında bir özel hukuk kişisi tarafından da yürütülebilir. Örneğin imtiyaz sözleşmesi ile bir kamu hizmetinin yürütülmesi, bir özel hukuk kişisine kamu tüzel kişisi tarafından devredilmesi halinde kamu hizmeti, özel hukuk kişisi tarafından yerine getirilmektedir⁶⁸.

İdare hukukunda, kamu hizmeti kavramı ise daha çok, maddî anlamda kullanılmaktadır⁶⁹.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra kanaatimizce, gerek “kamu görevi” kavramının Fransız idare hukukunda kamu görevlilerini ifade etmek için kullanılması gerek Anayasanın 70. maddesindeki “kamu hizmeti” kavramının or-

leri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimi altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir” şeklinde tanımlanmıştır: YAYLA, s. 71. Kamu hizmeti kavramının belirsizliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 457 vd.

⁶⁵ Bir diğer tanıma göre, “Organik anlamda kamu hizmeti, belli bir hizmetin yürütülmesine tahsis edilen kamu emlakının, görevlendirilen kamu görevlilerinin ve ayrılan malî imkânların bütünüdür.” AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 458.

⁶⁶ GİRİTLİ – BİLGİN – AKGÜNER, s. 845; GÖZLER, C. II, S. 251.

⁶⁷ GÖZLER, C. II, S. 251; GÖZÜBÜYÜK – TAN, s. 642; YAYLA, s. 72; AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 458. AYANOĞLU, s. 225 – 226; GİRİTLİ – BİLGİN – AKGÜNER, s. 845.

⁶⁸ GÖZLER, s. 254; GÖZÜBÜYÜK – TAN, s. 644; AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 458. Örneğin özel okulların, minibüsçülerin yaptıkları faaliyetin, kamu hizmeti olduğu hakkında bkz: AYANOĞLU, s. 226 – 229.

⁶⁹ GÖZLER, s. 251 – 252; YAYLA, s. 72.

ganik anlamda idarî teşkilatı işaret etmesi, gerek idare hukukunda kamu hizmeti kavramının daha çok maddî anlamda kullanılması sebepleri ile TVK m. 28'deki "kamu görevine girme" kavramını, "kamu görevlisi" olabilme hakkı olarak nitelendirmek gerekmektedir⁷⁰. Üstelik TVK m. 28'in lafzı da bu görüşü doğrular niteliktedir. Çünkü Kanun "kamu görevine girme"den bahsetmiştir. Kamu görevine girmeden bahsedilmek için bir teşkilatın varlığı da zorunludur.

2. Kamu Görevlisi Kavramı

a) Anlamı

Kamu görevlisi kavramı, geniş ve dar anlamda kullanılmaktadır⁷¹.

Geniş anlamda kamu görevlisi, kamu kesiminde çalışan bütün kişileri ifade eder. Bu muhtevada kamu görevlisi tanımının içine, kamu tüzel kişilerinin gerek kamu hukukuna tâbi memurlar ile gerek özel hukuka tâbi olarak çalışan sözleşmeli personel, işçi veya işçi statüsündeki herkes dâhildir. Ancak bu şekilde geniş anlamda "kamu görevlisi" tanımının hukuk açısından bir önemi bulunmamaktadır⁷². Çünkü idare hukuku anlamında kamu görevlisi kapsamına girebilmek için, yalnızca kamu hizmetini ifa etmek şartının yeterli olmadığı kabul edilmektedir⁷³.

Dar anlamda kamu görevlisi, kamu tüzel kişilerinde meslekî bir sıfatla ücret karşılığı çalışan ve kamu hukuku rejimine tabi olan personel olarak tanım-

⁷⁰ Doktrinde bir görüşe göre, "kamu görevine girme hakkından" ne anlaşılması gerektiğinin tespitinde kullanılacak kıstas, görülecek hizmetin "kamu hizmeti" niteliğinde olmasıdır: **NO-MER**, s. 105. Kanaatimizce, görülecek hizmetin niteliğinden hareketle, kamu hizmeti olarak nitelendirilebilecek faaliyetlerin mavi kart hamillerine yasaklanması, kamu hizmeti kavramının maddî anlamının esas alınmasıdır. Hâlbuki yazar, bu tespitten sonra, mavi kart hamillerinin "kamu görevlisi" veya "devlet memuru" olamayacaklarını söylemektedir. "Kamu görevlisi" ve "devlet memuru" ifadesi ise, organik anlamda kamu hizmetine işaret eden kavramlardır. Bu sebeple, kanaatimizce "kamu görevine girme" kavramının, görülecek hizmetin niteliğine göre tespit edilmesi doğru gözükmemektedir.

⁷¹ Doktrinde bir görüşe, kamu görevlilerinin dört değişik anlamı bulunmaktadır. Bunlar; en geniş anlamda kamu görevlisi, geniş anlamda kamu görevlisi, dar anlamda kamu görevlisi ve en dar anlamda kamu görevlisidir. Ayrıntılı bilgi için bkz: **GÖZLER**, C. II, s. 623 vd.

⁷² **GÖZLER**, C. II, s. 625; **YILDIRIM – KARAN**, s. 278. **GÖZLER**, kamu personeline çalışan bütün kişileri, en geniş anlamda kamu görevlileri olarak tasnif etmektedir. Geniş anlamda kamu personelinin ise, dar anlamda kamu personeline ek olarak Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclisi üyeleri, il genel meclis üyeleri, muhtarlar ve köy ihtiyar meclisi üyelerinden oluştuğunu belirtmektedir: **GÖZLER**, s. 624.

⁷³ **YILDIRIM – KARAN**, s. 278; **AYANOĞLU**, s. 984.

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

lanmaktadır. Bu tanıma göre, yaptıkları işi meslekî sıfatla yapmayan kişiler kamu görevlisi sayılmamaktadır. Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclisi üyeleri, il genel meclis üyeleri, muhtarlar ve köy ihtiyar meclisi üyeleri, dar anlamda kamu görevlisi sayılmamaktadır. Çünkü bunlar yürüttükleri görevleri mesleki bir sıfatla değil, seçilmiş veya atanmış vatandaş sıfatıyla yapmaktadırlar⁷⁴.

Kamu görevlisi kavramı, kamu hizmetinde görev alan kişileri ifade etmek için kullanılsa bile, gerek mevzuatta gerekse doktrinde kavramın tanımı ve muhtevası bakımından farklılıklar mevcuttur. Anayasanın 128. maddesinde “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler; memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” hükmü yer almaktadır. Anayasanın diğer hükümlerinde de kamu görevlisi kavramı daha geniş anlamda kullanılmaktadır. Örneğin Anayasanın ispat hakkı başlıklı 39. maddesinde “kamu görev ve hizmetinde bulunanlardan” ve temel hak ve hürriyetlerin korunması ile ilgili 40. maddesinde “resmi görevlilerden” bahsedilmektedir⁷⁵.

Türk idare hukuku öğretisinde, kamu görevlilerinin statüsünü belirlemek için, “genel idare esaslarına tâbi kamu hizmetleri”, “kamusal yönetim biçimine tâbi kamu hizmetleri” ve “kamu hukuku rejimine tabi kamu hizmetleri”⁷⁶ gibi kavramlar kullanılmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlileri, asli ve sürekli görevlerde çalışıp da işçi dışında kalan ve kamu hukuku rejimine tâbi olarak kamu hizmetlerini yürüten personel olarak tanımlanabilmektedir⁷⁷. Diğer bir tanıma göre, dar anlamda kamu görevlileri, kamu kurum ve kuruluşlarının genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği *asli (birincil) ve sürekli görevleri* yürüten kişilerdir. Anayasaya göre de bu kişiler memurlar ve diğer kamu görevlileridir⁷⁸.

⁷⁴ GÖZLER, C. II, s. 625; AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 546. GÖZLER’in tasnifine göre, siyasî nitelikli bu kamu görevlileri, geniş anlamda kamu görevlisi sayılmaktadır. Kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışan tüm kimseler ise, GÖZLER’in tasnifinde en geniş anlamda kamu görevlisi kategorisine dahil edilmişlerdir.

⁷⁵ Fazla bilgi için bkz: YILDIRIM – KARAN, s. 277.

⁷⁶ Genel idare esasları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: GÖZLER, C. II, s. 630 vd.

⁷⁷ AYANOĞLU, s. 997 – 998; TANRIVER, S.: Konkordato Komiseri Ankara 1993, s. 135.

⁷⁸ AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA, s. 546; GÖZLER, C. II, s. 629. İdare hukukunda idarenin kamu hukuku rejimine tâbi kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde kamu görevlisi is-

b) Kamu Görevlisi Olabilmenin Koşulları

İdare hukuku anlamında kamu görevlisi kavramı daha çok, dar anlamda kullanılmaktadır. Bu anlamda bir kimsenin kamu görevlisi olabilmesi için bazı koşullar aranmaktadır. Bunlar, bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışmak, istihdam ilişkisi ve kamu hukuku bağıdır. Bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için yukarıdaki üç şartın da gerçekleşmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile bu şartlar alternatif değil, kümülâtiftir⁷⁹.

aa) Bir Kamu Tüzel Kişisine Bağlı Olarak Çalışmak

Kamu görevlisi olabilmek için, kamu görevlisinin bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışması gerekmektedir⁸⁰. Nitekim Devlet Memurları Kanununun 1. maddesinde bu husus açıkça belirtilmiştir⁸¹. Bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak değil de kendi başlarına ya da bir özel hukuk kişisine bağlı olarak çalışan kimseler, yaptıkları iş kamu hizmeti olsa da, kamu görevlisi olmazlar. Bir özel hukuk tüzel kişisi kamu hizmeti yürütüyor olsa ve bu tüzel kişiye bağlı olarak çalışan kimseler, bir kamu makamının onayı ile işe alınırlar ve bu özel hukuk tüzel kişisi finansal olarak devlet yardımıyla faaliyetlerini icra etse de, bu tüzel kişiye bağlı olarak çalışan kimseler kamu görevlisi kabul edilmezler⁸². Yine yaptıkları iş kamu hizmeti olsa bile (örneğin taksi şoförleri) ya da yaptıkları iş kanunen kamu hizmeti kabul edilse bile (örneğin serbest avukatlar⁸³), bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışmayanlar, di-

---

tihtam etme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu tür kamu hizmetlerinde işçi istihdam edilmesine hukuken imkân bulunmamaktadır. İdare, özel hukuka tâbi kamu hizmetlerinde de kamu görevlisi değil, işçi istihdam etmek zorundadır: **AYANOĞLU**, s. 990; **GÖZLER**, C. II, s. 634.

⁷⁹ **GÖZLER**, C. II, s. 643.

⁸⁰ **GÖZLER**, C. II, s. 637; **GİRİTLİ – BİLGİN – AKGÜNER**, s. 433; **YAYLA**, s. 274.

⁸¹ DMK. “*Madde 1 - (Değişik madde: 30/05/1974 - KHK-12/1 md. Aynen kabul 15/05/1975-1897/1 md.) Bu Kanun, Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır.*”

⁸² “Yargıtay, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinde çalışan personelin Bakanlık onayı ile göreve gelmiş olsa bile, bu kooperatifler ve birlikler kamu tüzel kişisi olmadığı için, kamu görevlisi sayılamayacaklarına karar vermiştir”: **GÖZLER**, s. 638.

⁸³ Örneğin, bir kamu kurumu, kuruma ait davaları serbest çalışan bir avukat ile vekâlet sözleşmesi yaparak takip ettirmesi durumunda dahi, kurum adına davayı takip eden serbest avukatlar kamu görevlisi sayılmazlar: **GÖZLER**, C. II, s. 639. Danıştay 8. Dairesi de, bir kararında avukatların sundukları hizmetin bir kamu hizmeti niteliğinde olmasına rağmen kamu görevlisi olmadıklarına karar vermiştir. Danıştay 8. Dairesi başka bir kararında ise, “genel se-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

ğer bir ifade ile bir kamu tüzel kişisi ile aralarında bir istidam ilişkisi bulunmayan kişiler, kamu görevlisi sayılmazlar⁸⁴. Bir kamu tüzel kişisine bağlı olmadan kamu hizmeti veren kişiler, idarenin sıkı denetimine tâbi olsalar bile, yine kamu görevlisi sayılmazlar⁸⁵.

çimlere katılmak üzere görevinden istifa edip ön seçimlerde aday olamaması üzerine noterliğe dönmek için yaptığı başvurusu reddedilen kişinin açtığı davada, 1512 sayılı Noterlik Yasasında noterliğin bir kamu hizmeti olduğunun belirtildiği gerekçesiyle, 3403 sayılı Yasa uygulaması yönünden de 'kamu görevlisi durumunda' olduğuna karar vermiştir". : Yargı kararları için bkz: **GÖZÜBÜYÜK – TAN**, s. 881 vd.

⁸⁴ **AYANOĞLU**, s. 984 – **YAYLA**, s. 275; **GÖZLER**, C. II, s. 637.

⁸⁵ **AYANOĞLU**, s. 986. Örneğin, yapmış oldukları hizmetlerin idare tarafından sıkı bir şekilde denetlenmesi, yaptıkları işin kamu hizmeti olduğu duraksamaya yer olmayacak bir açık olması ve bir takım kamusal yetkileri kullanmaları (tasdik, resmi senet düzenleme vs.) söz konusu olsa da, noterler, idare tarafından istihdam edilmediği, ücretlerini idareden değil de hizmet sundukları kişilerden almaları sebebiyle kamu görevlisi sayılmazlar: **GÖZLER**, C. II, s. 641. Anayasa Mahkemesi de bir kararında bunu açıkça tespit etmiştir. AMY 1985/11 E., 1986/29 K., ve 11.12.1986 T.: "Uygulamada ve öğretilerde kabul edildiği gibi; ister "bağlı yetki" ister "takdir yetkisi" şeklinde kullanılsın "ruhsat verme" idarenin, kolluk faaliyetleri içinde yer almaktadır. Bu nedenle ruhsat ve yapı kullanma izni vermenin, aslı ve sürekli bir kamu görevi olduğu hususunda duraksamaya yer yoktur. Bu durum karşısında, bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerekir. Esasen Anayasa'nın 128. maddesi ile benimsenen ilke de bu doğrultudadır. İnşaat ruhsatı ve yapı kullanma izni hukuki niteliği ve bunun sonucu olarak bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yürütülebileceğinin kabulü yeminli büro elemanlarının hukuki statüsünün belirlenmesini gerektirmektedir. Memur olmadıkları konusunda duraksamaya yer bulunmayan yeminli büro elemanları bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 128. maddesinde sözü edilen "diğer kamu görevlilerinden sayılıp sayılmayacaklarıdır. Yasanın 24. maddesine göre, gerektiğinde belediye ve valiliklerin yanı sıra yapı ruhsatı ile ilgili görevleri yürütmek üzere kurulacak olan yeminli bürolar ve görevlilerinin imar planı ve proje hazırlamayacakları, fenni sorumluluk üstlenemeyecekleri, müşavirlik ve müteahhilitlik yapamayacakları belirtilmektedir. Bu büro elemanlarının görevlerini yerine getirirken Devlet memuru sayılacakları ve işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru gibi cezalandırılacakları, görev sürelerinin tespiti ve denetiminin ise Bakanlığa ait olduğu hüküm altına alınmaktadır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı gibi bürolar esas itibarıyla serbest meslek faaliyet icra etmekte, ancak görevlerini kötüye kullanmaları olasılığına karşı bir önlem olarak bazi cezai yaptırımlarla karşı karşıya bırakılmaktadırlar. Yeminli bürolar, bu özellikleri nedeniyle merkezi idarenin gözetim ve denetimi altında onun bir birimi durumunda olan kuruluşlar değildir. Sözü edilen kanun maddesinde yer alan büro elemanlarının, "bu görevlerini ifa ederken Devlet memuru sayılacakları" ve "işledikleri suçlar dolayısıyla da Devlet memuru gibi cezalandırılacakları" biçimindeki hükmü de, yalnız başına bu elemanlara "memur" veya "Anayasa'nın 128. maddesinde nitelikleri belirtilen kamu görevlisi" sıfatını ve bu bürolara da kamu kuruluşu niteliğini kazandıramaz. Bu durumda, büro elemanları ile merkezi idare arasında statüde bir ilişki de yoktur. Bir başka deyişle memurlar ve diğer kamu görevlileri için Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen niteliklerinin, atamalarının, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğine ilişkin kuralın yeminli büro elemanları yönünden uygulama olanağı bulunmamaktadır. Yukarıda yapılan açıklamalardan, yapı ruhsatı ve buna bağlı olarak yapı kullanma izni vermenin, belediyelerin ve valiliklerin genel idare esaslarına göre, yürütmekle yükümlü oldukları

bb) İstihdam İlişkisi

Bir kimsenin kamu görevlisi sıfatını taşıyabilmesi için, bir kamu tüzel kişisi ile istihdam ilişkisinin bulunması gerekmektedir. Bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışan bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için, “idare ile arızı ve dışsal bir şekilde işbirliği”⁸⁶ yapmış olması yeterli kabul edilmemektedir; bilâkis hem görüntü hem de işlevsel olarak idare ile bir birlik ve bütünlük sergiliyor olması ve idare nam ve hesabına işlem veya eylem tesis etmesi şeklinde bir istihdam ilişkisinin varlığı gereklidir⁸⁷. Buna göre örneğin, idare ile yaptıkları sözleşmeler gereğince, mal veya hizmet sağlayan kişiler, kamu imtiyazına sahip kişiler ve bayındırlık işi yürüten müteahhitler ya da gönüllü işbirlikçiler, idare ile bir istihdam ilişkisi içinde bulunmadıklarından kamu görevlisi sayılmazlar⁸⁸. Bu bağlamda, yaptıkları iş kamu hizmeti niteliğinde de olsa, noterler⁸⁹, serbest çalışan avukatlar, muhasebeci ve yeminli mali müşavirler kamu görevlisi sayılmazlar. Ancak Anayasa Mahkemesi, yaptıkları görevin bir kamu görevi olması ve bu görevi yerine getirirken tasdik şeklinde kamu yetkisi kullanmaları sebebi ile yeminli mali müşavirleri memur değil fakat kamu görevlisi kabul etmiştir⁹⁰. Bu karar doktrinde haklı olarak eleştiri-

kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevlerden olduğu, bu itibarla yeminli büro elemanlarının, Anayasa'nın 128. maddesinde nitelikleri belirtilen “kamu görevlileri” deyimi kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.: Karara “anayasa.gov.tr” adresinden ulaşılabilir.

⁸⁶ AYANOĞLU, s. 984; GÖZLER, C. II, s. 639.

⁸⁷ AYANOĞLU, s. 984.

⁸⁸ GÖZLER, C. II, s. 639; AYANOĞLU, s. 984.

⁸⁹ GÖZLER, C. II, s. 641.

⁹⁰ AYM. 1986/5 E., 1987/7 K., ve 19.03.1987 T.: “Bu fıkralardan anlaşılacağı üzere yeminli mali müşavirler muhasebe, işletme, finans ve mali mevzuat konularında gerçek ve tüzelkişilere müşavirlik hizmeti verecekleri gibi, mükelleflerin vergi tarhına esas teşkil edecek mali tablolarını ve beyannamelerini, ilgili mali mevzuat, câri muhasebe prensipleri ve denetim standartları yönünden tasdik etmek, yani gelir ve gider kayıtlarının doğruluğunu ve mali mevzuat hükümlerine uygun işlendiğini, dolayısıyla beyan edilen vergi matrahının gerçek olduğunu onaylamak görev ve yetkisine sahip olacaklardır. Böyle bir düzenleme Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın mevcut vergi denetim personelinin sahip olduğu görev ve yetki ile donatılmaları, kamu idaresine tanınan teftiş ve inceleme yetkisinin kullanılmasına engel teşkil etmeyecekse de, yeminli mali müşavirler tarafından yapılacak bir tasdik işlemi, Bakanlıkça lüzum görülmedikçe Bakanlığın yetkili elemanlarınca incelenmiş belge niteliğine sahip olacaktır. Bu nedenle yeminli mali müşavirlerce yapılacak tasdik işlemi “kamu hizmeti” niteliğindedir. Görülen hizmetin, kamu hizmeti niteliği de olduğu belirlendikten sonra, yeminli mali müşavirlerin “memur” veya “kamu görevlisi” şeklinde bir kamu hizmetlisi olup olmadıklarını araştırmak gerekecektir. Yeminli mali müşavirlerin “memur” olmadıklarında şüphe yoktur. Çünkü bu kimseler, idarenin daimi ve sabit kamu hizmetleri kadrosunda yer almış ve bürokratik hiyerarşi içinde bulunan, devletten maaş alan elemanlar değildir. Aksine, müşavirlik yaptığı, ger-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

rılmıştır. Çünkü Mahkemenin yeminli mali müşavirlere, kanunla görev verilmiş olması ve devlet ile yeminli mali müşavirler arasında kamu hukuku ilişkisi olması sebebi ile yeminli mali müşavirleri kamu görevlisi sayması, idare ile kamu görevlisi arasındaki istihdam ilişkisi açısından eleştirilmiştir. Çünkü idare ile görevlisi arasında kurulan bağın, kanunla kurulan bir kamu hukuku ilişkisinin yeterli olmadığı, ayrıca istihdam ilişkisinin de bulunması gerektiği ifade edilmiştir⁹¹.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da, bir kimsenin kamu görevlisi kabul edilebilmesi için, görevlinin bir kamu hizmeti yüklenmesi ve bu görev karşılığında Devlet bütçesinden maaş, ücret, ödenek gibi görevliye bir meblağın tahsis edilmesi gerektiğini söylemiştir⁹².

Yüksek Mahkeme kararları arasında farklı kararların normal karşılanması gerektiği doktrinde ifade edilmektedir. Çünkü Yargıtay'ın kararında sorumluluk hukuku, Danıştay'ın⁹³ kararında seçim hukuku, Anayasa Mahkemesinin kararında ise, yeminli mali müşavirler ile ilgili özlük haklarının kanun hükmünde kararname ile düzenlenip düzenlemeyeceği açısından değerlendirilmiştir. Dolayısı ile Yüksek Mahkemelerin, soyut olarak değil, bir kanun hükmünün uygulanması bakımından, ilgili kişinin kamu görevlisi sayılıp sayılmayacağına karar verdikleri görülmektedir⁹⁴.

cc) Kamu Hukuku Bağı

Kamu görevlisi sayılabilmenin üçüncü şartı, bir kamu hukuku tüzel kişisine kamu hukuku ile bağlı olma şartıdır. Kamu tüzel kişisi tarafından istihdam edilen kişinin kamu görevlisi olabilmesi için, kişi ile idare arasında bir kamu hukuku bağı olması gerekir. Diğer bir ifade ile kamu tüzel kişisi tarafından is-

---

çek ve tüzelkişilerle özel hukuk hükümlerine göre sözleşme yapmış ve ücretle çalışan serbest meslek sahibidirler. Ancak kendilerine, niteliğini yukarıda açıkladığımız tasdik yetkisi verilmiş olması nedeniyle bir kamu yetkisi kullandıkları ve yaptıkları hizmetin de bir kamu hizmeti olduğu açıktır. Öte yandan devlet ve yeminli mali müşavir arasındaki ilişki bir kamu hukuku ilişkisidir. Çünkü kendilerine görev verilmesi, özel hukuk sözleşmesi ile değil bir kanunla olmaktadır. Dolayısıyla yeminli mali müşavirleri sahip oldukları tasdik yetkisi nedeniyle, bir "kamu görevlisi" saymak gerekir." Karara "anayasa.gov.tr" adresinden ulaşılabilir.

⁹¹ AYANOĞLU, s. 987.

⁹² HGK. 14.09.1983, 1980/4 – 1714, 1983/803, YKD., s. 1587 – 1606. Bu kararın eleştirisi için bkz: TANRIVER, s. 134.

⁹³ Bkz. dpn. 79.

⁹⁴ GÖZÜBÜYÜK – TAN, s. 881 vd.

tihtdam edilen kişinin kamu hukuku personel rejimine tâbi olması gereklidir. Eğer idare ile kişi arasında özel hukuk (örneğin iş akdi) ilişkisi var ise, bu şekilde çalışan kişi kamu görevlisi olamaz; işçi statüsündedir. Kamu tüzel kişisi ile istihdam edilen kişi arasındaki kamu hukuku bağı ya statüter ya da akdidir⁹⁵.

c) Kamu Görevlisi Türleri

Kamu görevlileri, memurlar ve diğer kamu görevlileri olarak ikiye ayrılmaktadır⁹⁶. Diğer kamu görevlileri olarak da, sözleşmeli personel⁹⁷, kadro karşılığı sözleşmeli personel⁹⁸ statüter konumdaki görevliler⁹⁹ ve siyasî nitelikli kamu görevlileridir¹⁰⁰. Danıştay, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının aslî ve sürekli çalışanlarını da diğer kamu görevlileri kapsamında görmektedir¹⁰¹.

3. Mavi Kart Hamillerinin Kamu Görevlisi Olamaması ve Bu Sınırlamanın İstisnaları

Kamu hizmetine hakkı, Anayasa’da siyasî haklar bölümü içinde yer almıştır. Anayasanın 70. maddesinde “*Her Türk kamu hizmetlerine girme hakkı-*

⁹⁵ İdare ile kişi arasındaki kamu hukuku bağı, idari bir karar olan atama ile kurulmuş ise, statüter bağdan; bir (idari) sözleşme ile kurulmuş ise akdi bağdan söz edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz: **GÖZLER**, C. II, s. 641 vd.

⁹⁶ Memur ve diğer kamu görevlileri kavramlarının birbirinden farklı olduğu hakkında bkz: **GÖZLER**, C. II, s. 647; **TANRIVER**, s. 134.

⁹⁷ “Sözleşmeli kamu görevlileri, genel idare esaslarına ve kamu hukukuna tâbi asli fakat geçici görevleri, geçici biçimde yerine getiren kamu görevlileridir”: **AYANOĞLU**, s. 1009. Sözleşmeli personel Devlet Memurları Kanununun 4. maddesinin (B) ve (C) bendine tâbi ve KİT’lerde çalıştırılan sözleşmeli personel ile özel kanunlara istinaden sözleşmeli olarak çalıştırılan kimselerdir: **GÖZLER**, C. II, s. 651 vd.

⁹⁸ “Kadro ile tespit edilen genel idare esaslarına göre yürütülecek asli ve sürekli görevlere sözleşmeli personel atanması şeklinde bir usul yaratılmıştır. Bu tür kamu görevlilerinin memur ile sözleşmeli personelin karışımından oluşan bir statüleri vardır”: **AYANOĞLU**, s. 1007.

⁹⁹ Bunlar, silahlı kuvvetler personeli, hâkim ve savcılar ve üniversite akademik personelidir. Bunlar dışında kanunî düzenleme şartıyla statüter kamu görevlisi oluşturulması imkânı da bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: **AYANOĞLU**, s. 1001 vd.

¹⁰⁰ “Siyasî nitelikli kamu görevlileri, genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli görevleri seçim veya siyasî nitelikli bir atama tasarrufu ile görev süresi boyunca yerine getiren kamu görevlileridir. Bu kategoride, Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar, mahalli idarelerin seçilmiş gelen görevlileri yer almaktadır”: **AYANOĞLU**, s. 1006. “Ancak Anayasa Mahkemesi ve Danıştay, Belediye meclisi ve encümenin seçilmiş üyeleri ile il genel meclisi ve daimi encümenin seçilmiş üyelerini kamu görevlisi saymamıştır”. Bkz. **AYANOĞLU**, s. 1007, dñn. 65 ve 66.

¹⁰¹ **AKYILMAZ – SEZGİNER – KAYA**, s. 548.

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

na sahiptir” hükmünü havidir. Devlet yönetimine katılma hakkının siyasî yönünün bulunması sebebiyle, bu hakkın vatandaşlara özgülenmesini doğal karşılamak gerekir¹⁰². Bu hüküm ile Türk vatandaşlarının kamu kurum ve kuruluşlarında kamu görevlisi olarak çalışabilme hakkı teminat altına alınmıştır¹⁰³.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da bu düzenlemeye uygun olarak, memur olabilmek için Türk vatandaşı olmak şartını aramıştır (m. 48). Milletlerarası hukuk da, yabancılara siyasî hakların tanınması yolunda devletlere bir yükümlülük getirmemektedir¹⁰⁴. Yabancılar için getirilen devlet memuru olma yasağı genel olarak Devlet Memurları Kanununda düzenlense de, özel düzenlemelerde de aynı yasağın tekrar edildiği görülmektedir. Örneğin, Hâkimler ve Savcılar Kanunu m. 3’de, hâkim ve savcı olabilmek için Türk vatandaşı olma şartı getirilmiştir.

Ancak yabancıların, kamuda ihtiyaç duyulan alanlarda memur sıfatını taşımaksızın sözleşmeli personel olarak çalışabilecekleri de DMK’nda kabul edilmiştir (m. 4/B). Bu düzenleme ile yabancılara da kamu görevlisi olabilme hakkı ve imkânı tanınmıştır. Çünkü yukarıda açıklandığı üzere, sözleşmeli personel de diğer kamu görevlileri içinde yer almaktadır. Yine Yüksek Öğretim Kanununun¹⁰⁵ 34, Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun¹⁰⁶ 7. maddesinde de, yabancı uyrukluların sözleşmeli personel olarak çalıştırılabileceği öngörülmüştür. Bu şekilde istihdam edilen yabancı uyruklular da, kamu görevlisidir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda¹⁰⁷ ve Türkiye Adalet Akademisinde¹⁰⁸ aynı şekilde yabancı uyruklu kimselerin sözleşmeli olarak istihdamlarına izin verilmiştir. Dolayısı ile yabancıların kamu görevlisi olamama yasağı, mutlak olmayıp, belli şartlarda yabancılara kamu görevlisi olabilme hakkı tanınmıştır.

¹⁰²TEKİNALP, s. 32; ÇELİKEL – GELGEL, s. 284. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin de, yabancıların siyasal haklarının kısıtlanmasına izin verdiğine dair bkz. AYBAY, Yabancılar, s. 56.

¹⁰³Anayasanın 70. maddesinin yabancıların kamu görevlisi olabilme hakkını sınırlamadığı hakkında bkz: YILDIRIM – KARAN, s. 315.

¹⁰⁴TEKİNALP, s. 33.

¹⁰⁵R.G.:06/11/1981 – 17506.

¹⁰⁶R.G.: 15/05/1987 – 19461.

¹⁰⁷11/10/1985 Tarih ve 85/9949 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı: Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Bazı Okullarda Görevlendirilecek Yabancı Uyruklu Öğretmenlerin Sözleşmeli Çalıştırılmaları Hakkında Esaslar: R.G.: 2.11.1985 – 18916.

¹⁰⁸Türkiye Adalet Akademisi Kanunu, (m. 22), R.G.:31/7/2003 – 25185.

Öncelikle, mavi kart hamilleri devlet memuru olamazlar. Çünkü, TVK m. 28’de yasaklanan “kamu görevine girme” hakkının somutlaştığı en önemli işlerden birisi memuriyettir. Kural olarak mavi kart hamilleri, memuriyet dışında, diğer kamu görevlisi de olamazlar. Ancak DMK. m. 4/B ve bazı özel kanunlarda yabancıların sözleşmeli personel olarak istihdamlarına izin verilmesi sebebi ile mavi kart hamilleri, yabancı uyruklu sözleşmeli personel statüsünde kamu görevlisi olabilirler kanaatindeyiz. Diğer bir ifade ile DMK m. 4/B’deki hüküm (ve özel kanunlardaki diğer hükümler), TVK m.28’deki kamu görevine girme yasağının bir istisnasını teşkil etmektedir. Üstelik mavi kart hamillerinin bu tür işlerde çalışabilmeleri için, mevzuatta diğer yabancılar için aranan şartlara da tâbi olmayacaklardır¹⁰⁹.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra kanaatimizce, mavi kart hamilleri, kamu görevi tanımının içine girmeyen ancak Türk vatandaşlarına tahsis edilen meslek ve sanatları da, 2527 ve 4817 sayılı kanunlara tâbi olmaksızın yapabileceklerdir. Diğer bir ifade ile mavi kart hamillerinin, TVK m. 28’de, kamu görevine girme hariç, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanabilmeleri hüküm altına alındığı için, özel kanun hükümlerinde aranan Türk vatandaşlığı şartından istisna edilmişlerdir. Bu bağlamda mavi kart hamilleri, avukatlık, noterlik, hekimlik, hemşirelik, eczacılık, yeminli mali müşavirlik, mühendis ve mimarlık gibi serbest meslekleri ve yine ancak Türk vatandaşlarının çalışmalarına izin verilen Kabotaj Kanununun 2. maddesinde faaliyetleri, izin almaksızın yapabileceklerdir. Çünkü yukarıdaki açıklamalara göre, bu meslekleri serbest olarak yapan kişiler, Türk hukukunda kamu görevlisi olarak kabul edilmemektedir. Mavi kart hamillerine bu şekilde ayrıcalıklı bir statü tanınmasına rağmen, bu kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarına müracaatlarında, kurum ve kuruluşların kendi kanunlarındaki yabancılar için getirilmiş olan kısıtlayıcı hükümleri dikkate almaları ve bu nedenle TVK. m. 28’in uygulanmasındaki ortaya çıkan aksaklıkları gidermek için Başbakanlık bir Genelge yayınlamıştır¹¹⁰. Bu Genelgede, özetle, mavi kart hamillerine, ilgili ku-

¹⁰⁹ Aynı kanaatte: “Eski aslı Türk vatandaşlarının kamu hizmetine girmelerinin men edilmesi yanlış bir hükümdür. Kanaatimizce Türk Vatandaşlığı Kanunu madde 29’da yer alan “kamu görevine girme” var olan hukukî düzenleme nedeniyle dar yorumlanarak bundan sadece devlet memurluğu anlaşılmalıdır.”: **UYANIK ÇAVUŞOĞLU**, s. 34.

¹¹⁰ (Başbakanlık Genelgesi: 2005/6, R.G.: 25/03/2005 – 25766) “403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 29’uncu maddesi, 29/6/2004 tarihli ve E sayılı kanunla değiştirilerek, doğumla Türk Vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları lehine önemli düzenle-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

rum ve kuruluşlarca kendi kanunlarındaki yabancılar için getirilen kısıtlamaların değil, TVK. m. 28'in (eski m. 29) uygulanması istenmektedir. Ancak bu Genelgeye rağmen bazı kurum ve kuruluşlar, TVK. m. 28'i yanlış yorumlayarak ya da hiç dikkate almayarak (Örneğin Adalet Bakanlığının Barolar Birliğine Gönderdiği Genelge¹¹¹ gibi) ilgili kanunlardaki yabancılar için getirilmiş kısıtlamaları mavi kart hamillerine de teşmil edebilmektedirler. Kanaatimizce bu tür uygulamalar TVK. m. 28'e aykırıdır.

SONUÇ

Anayasada çalışma hakkı, herkes için teminat altına alınmakla beraber yine Anayasanın 16. maddesine uygun olarak yabancıların çalışma hakkı, kanunla ve milletlerarası hukuka uygun olarak kısıtlanabilmektedir. Bu kısıtlamaların başında da, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı ve kamu yararı gibi gerekçeler ile pek çok meslek ve sanatın yabancılarla yasaklanması gelmektedir.

TVK m. 28'de, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından ayrılan (mavi kart hamilleri) kişilerin, millî güvenliğe ve

---

meler yapılmıştır.

Ancak; Türk Vatandaşlığından çıkan kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarına müracaatlarında, kurum ve kuruluşların kendi kanunlarındaki yabancılar için getirilmiş olan kısıtlayıcı hükümleri dikkate aldıkları ve bu nedenle mezkûr Kanun'un uygulanmasında çeşitli aksamalar olduğu, yapılan değişikliklerin amacına uygun şekilde uygulamalara yansıtılmadığı anlaşılmaktadır.

Doğumla Türk Vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni almak suretiyle Türk Vatandaşlığını kaybedenler ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocuklarının, 403 sayılı Kanununun 29'uncu maddesi ile kendilerine tanınan haklardan yararlanmaları amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından bir belge verilmektedir. Kurum ve kuruluşlar kendilerine yapılan müracaatlarda 403 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin uygulanması için söz konusu belge ile birlikte müracaat sahibinin vatandaşı olduğu ülke makamlarınca verilen kimlik belgesi dışında başka bir ispat belgesi talep etmeyeceklerdir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi görev alanına giren konularda, 403 sayılı Kanununun 29'uncu maddesi kapsamındaki kişilerle ilgili iş ve işlemlerde kendi özel kanunlarında mevcut yabancılar için getirilmiş kısıtlayıcı hükümler değil, mezkûr Kanunla getirilen özel düzenlemeler dikkate alınarak işlem yapılacaktır.

Yaşadıkları ülkelerde sosyal ve siyasal haklardan yararlanmak için Türk Vatandaşlığından çıkma izni alan kişilerin, Ülkemiz sınırları içerisinde, kanunda belirtilen haklardan aynen Türk Vatandaşları gibi yararlanmalarını sağlamak amacıyla çıkarılmış bulunan 403 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin, amacı doğrultusunda uygulanması ve bu kanun kapsamındaki kişilerin mağdur edilmemeleri için gereken önlemler süratle alınacaktır."

¹¹¹ Bkz: dpn. 6.

kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevine girme ve muafien araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri kabul edilmiştir. Ancak uygulamada, mavi kart hamillerinin, çalışma hakları bakımından, özellikle kamu görevine girme bakımından bazı tereddütler de ortaya çıkmıştır.

Mavi kart hamillerinin saklı tutulan haklardan faydalanabilmeleri için, millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Ancak bu kısıtlama, her bir somut olay bakımından dikkate alınması gereken bir kriter olarak değerlendirilmelidir. Diğer bir ifade ile mavi kart sahibi kimsenin durumuna ve çalışacağı alana ilişkin olarak, kamu düzenine ve millî güvenliğe aykırı bir durumun olup olmadığı araştırılmalıdır. Aksi halde, Kanundaki “Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler” hükmünün bir anlamı kalmayacaktır.

Yine mavi kart hamillerinin yararlanamayacakları haklardan birisi de, kamu görevine girmedir. TVK m. 28’deki “kamu görevine girme” kavramı, gerek Fransız hukukundaki anlamı gerekse Anayasanın 70. maddesindeki “kamu hizmeti” kavramının organik anlamda idari teşkilatı ifade etmek üzere kullanılması sebebi ile “kamu görevlisi olabilme hakkı” olarak anlaşılmalıdır.

Türk idare hukukunda ise, kamu görevlisi olabilmek için üç koşulun zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Bunlar da, bir kamu hukuku tüzel kişisine bağlı olarak çalışmak, bir kamu hukuku tüzel kişisi ile istihdam ilişkisi içinde bulunmak ve kamu hukuku tüzel kişisine kamu hukuku ile bağlı olmaktır. Bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için bu üç şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Kamu görevlileri de Anayasaya göre, memurlar ve diğer kamu görevlileri olarak ikiye ayrılmaktadır.

TVK m. 28’de, mavi kart hamillerine, kamu görevine girme hakkı tanınmaması aslında, bu kişilere kamu görevlisi olabilme hakkının tanınmaması anlamına gelmektedir. Ancak gerek Devlet Memurları Kanununda (m.4/B) ve gerek diğer özel kanun hükümlerinde, yabancıların sözleşmeli personel olarak istihdam edilebilmelerine de olanak tanınmıştır. Dolayısı ile mavi kart hamilleri de, sözleşmeli personel dışında kamu görevlisi olamayacaklardır. Mavi kart hamilleri, bu sınırlamanın dışında çalışmaya ilişkin haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanabileceklerdir. Hatta mavi kart hamilleri, Türk vatan-

Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı

daşlarının tâbi olduğu şartlarda DMK m.4/B kapsamında kamu görevlisi de olabileceklerdir. Mavi kart hamillerinin, özel kanun hükümlerinde Türk vatandaşı olma şartı aranan ancak kamu görevi olarak nitelendirilmeyen noterlik, avukatlık, doktorluk, hemşirelik, gibi meslekleri de Türk vatandaşları gibi icra edebilmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AKYILMAZ, B. – SEZGİNER, M. – KAYA, C.: Türk İdare Hukuku, Ankara 2009.

AYBAY R.: Vatandaşlık Hukuku, İstanbul 2006, (Vatandaşlık).

AYBAY, R.: Yabancılar Hukuku, İstanbul 2007, (Yabancılar).

CİN, M.: Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Türkiye’de çalışma Hakkı, MHB, Prof. Dr. Sevin Toluner’e Armağan, s. 337 – 352.

ÇELİKEL, A. – Öztekin GELGEL, G.: Yabancılar Hukuku, İstanbul 2009.

ÇİÇEKLİ, B.: Yabancılar Hukuku, Ankara 2007.

DOĞAN, V.: Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara 2009, (2009).

DOĞAN, V.: Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara 2008, (2008).

EKŞİ, N.: Yabancılar Hukukuna İlişkin Temel Konular, İstanbul 2006.

GİRİTLİ, İ. – BİLGİN, P. – AKGÜNER, T.: İdare Hukuku, İstanbul 2006.

DEMİR GÖKYAYLA, C.: Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınmasında Kamu Düzeni, Ankara 2001.

GÖZLER, K.: İdare Hukuku, Bursa 2009.

GÖZÜBÜYÜK, A.Ş. – TAN, T.: İdare Hukuku, Ankara 2006.

Yrd. Doç. Dr. Musa AYGÜL

GÜRZUMAR, A.: Türk vatandaşlığının Kaybında Şahıs İradesinin Önemi, Prof Dr. Nihal Uluocak'a Armağan, s. 135 – 163.

NOMER, E.: Türk Vatandaşlık Hukuku, İstanbul 2009.

AYANOĞLU, T.: Kamu Personelinin Hukukî Rejimi, (**ÖZAY, İ. H.:** Gün Işığında Yönetim İstanbul 2004).

TANRIVER, S.: Konkordato Komiseri Ankara 1993.

TEKİNALP, G.: Türk Yabancılar Hukuku, İstanbul 2003.

TURHAN, T.: Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları, (TVK m. 29 Üzerine Bir İnceleme), AÜHFD, s. 41 – 65.

UYANIK ÇAVUŞOĞLU, A.: Türk Vatandaşlığı Kanununda 5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklik Sonrasında Türk Vatandaşlığından Çıkma, Yasa Hukuk Dergisi, Sayı 260, 2005, s. 21 – 39.

YAYLA, Y.: İdare Hukuku, İstanbul 2009.

YILDIRIM, T. – KARAN, N.: İdare Hukuku, İstanbul 2009.